

ANADOLU MASALLARINDA ZİNA CEZASI OLARAK RECİM

Ferhat ÖZMEN*

Özet

Halk anlatıları geçmiş ve geleceği birbirine bağlayarak kültürel belleğin canlı kalmasını sağlar. Anlatısal bir tür olan masallar ait olduğu toplumu ve evrensellik yönüyle insanı açıklar. Masal hayatı anlatır. Masal anlatıcısının kullandığı motifler, kültürel belleğin kodlarına göre oluşturulur. İnsana ait her şeyin yaşandığı/yansıtıldığı masallarda, zina suçuna ve bu suç bağlamında uygulanan recme de yer verilir. Çalışmada Anadolu masallarında hareketle zina suçları ve cezaları, recim cezasının uygulamaları masalların fiktif yapısı içinde açıklanmıştır. İslam'da varlığı tartışmalı olan recim cezasının Osmanlı toplumunda birkaç örnekle uygulanması, söz konusu cezayı masallara taşımıştır. Masalardaki recim cezası yazılı hukuk ile sözlü hukuk arasındaki benzerliği göstermektedir. Söz konusu örnek, toplumun aldığı kararların yaptırım gücünün yasalardan daha üstün olduğunu kanıtlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, recim, ceza, suç, motif.

Gönderilme Tarihi: 17.08.2019

Kabul Tarihi: 02.12.2019

* Fırat Üniversitesi, İnanı ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Doktora Öğrencisi, ferhatozmenbey@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2969-5726 .

AL-RAJM (STONING TO DEATH) AS ADULTERY PUNISHMENT IN ANATOLIAN TALES

Abstract

Folk narratives provide cultural memory to stay alive by connecting the past and future. Tales, which are one type of narrative, reflect the human with the society to which it belongs and from universality point of view. Tale explains life. Motifs that are used by tale narrators are created according to codes of the cultural memory. In the tales in which every thing about human is experienced/reflected, there is also place for adultery and al-rajm (stoning to death) applied to this in the context of crime. In this study adultery crimes and their punishments, al-rajm punishment practices tales within the fictional structure are explained from Anatolian tales. The practice of al-rajm (stoning to death), which its existence in Islam is controversial, in few examples during the Ottoman Empire brought the punishment to tales. The al-rajm punishment in folk tales has showed to similarity between written and oral law. This example proves sanction power of society's decisions are superior to the law.

Keywords: *Tale, al-rajm(stoning to death), punishment, crime, theme.*

GİRİŞ

Türk halk edebiyatının anlatıya dayanan türlerinden olan masallar, evrensel değerler ile birlikte millî değerleri ihtiva ederek insana ait tüm duyguları bünyesinde barındırır. Birey, korkuyla, cesaretle, acıyla, neşeyle, kederle, mutlulukla, ihanetle, sadakatle, umutla ve diğer tüm insanî duygularla bu anlatıları şekillenir. Bundan dolayı masallar insanın gerçekliği ile örtüşür. *“Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatım türü”* (Sakaoğlu, 2002: 4) şeklinde açıklanan masalarda evrensel bir kabul olan kötülerin cezalandırılacağı gerçeği yer alır. Cezalarda, hiçbir kötülüğün karşılıksız bırakılmayacağı imlenerek/iletilerek toplumsal bir ders verme amacı güdülür. *“Masalarda ait oldukları toplumların gelenek, görenek ve inançlarını, sosyal, kültürel, ekonomik yağlarını yansıtan pek çok ileti vardır.”* (Helimoğlu Yavuz, 2013: 16).

Bütün toplumlarda, insanların bir arada yaşaması için sosyal bir düzen tesis edilir. Söz konusu düzene aykırı hareket eden bireyler işledikleri suçun niteliğine göre çeşitli yaptırımlarla/cezalarla karşı karşıya bırakılır. Sosyal hayatta kaosu kozmosa dönüştüren hukuk kuralları, nitelik ve uygulama şekilleri farklı da olsa hemen her toplumda görülür.

Aralarında evlilik birliği olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişki şeklinde açıklanan zina da geçmişten beri ahlak ve hukuk düzenlerinin çirkin sayıp yasakladığı bir eylemdir/sapmadır. Adı geçen suç u işleyenler de farklı şekillerde sosyal hayatta cezalandırılmıştır.

Zina, diğer dinlerde olduğu gibi İslam dininde de yasaklanmış, söz konusu fiil büyük günahlardan sayılmış ve zinanın önlenmesi için de kimi yaptırımlar uygulanmıştır. *“İslam hukukunda zina haramdır ve büyük günahlardandır. Zina Kuran’da açıkça yasaklanmış ve onun kötü bir şey olduğu belirtilmiştir.”* (Çalışkan, 1994: 70). Kuran’ın *“Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, bir hayâsızlıktır ve çok kötü bir yoldur.”* (İsra: 32) ayeti, zinanın büyük bir sapma olduğunu belirtir ve zinaya götüren yolları da yasaklar. Çünkü zina bireyleri ilgilendiren bir suç değildir; toplumun tamamını ilgilendiren, soyun sürme güvencesini engelleyen, bireyi hedonist yapıp onu varlık gayesinden uzaklaştıran, iffet, namus ve hayâ duygusunu yok eden ve ahlaki çöküşe sebep olan sosyal bir felakettir.

Bireysel ve sosyal alanda kaosun sebebi olan böyle bir suçun yalnızca ahlakî ve dinî yaptırımlarla engellenmesi yeterli olmayabilir. Nitekim Kuran’da, bireylerin evli olup olmamasına bakılmaksızın, zina eden kişiye fiziksel bir ceza olarak

yüz değnek/kırbaç (celde) vurulması emredilmiştir: “Zina eden kadın ve erkeğin her birine yüzer değnek vurun. Allah’a ve âhiret gününe inanıyorsanız, onlara merhametiniz Allah’ın dinini (yerine getirme) konusunda sizi alıkoymasın.” (Nur: 2).

Hz. Peygamber’in tatbikatında ise; bu konuda bir ayrıma gidilmiştir. Uygulamaya göre; Kuran’da zikredilen bedenî ceza evli olmayan kimselere aittir. Ayrıca bu kimseler buldukları bölge dışına 1 yıllığına sürgün edilir. Zina eden evli erkek veya kadın ise; recim edilir (Menekşe, 2003: 8).

Zina sonrası uygulan recim cezasında taşlara taşlara ölmek, toplumsalın değerlere verdiği önem açısından dikkat çekicidir. Bu cezada suçlu bütün insanların huzurunda yaptığı yanlışın bedelini öder. Alnına çarpan taşlar kamu düzeni ve suçların önlenmesi ilkeleri gereği bütün bireyler tarafından atılır.

Masal ve zina ile ilgili bu tanımlamalardan sonra recim ve recmin hukuki özellikleri şöyle açıklanabilir:

1. Recim Cezası

1.1. Recmin Tanımı ve Hukuki Özellikleri

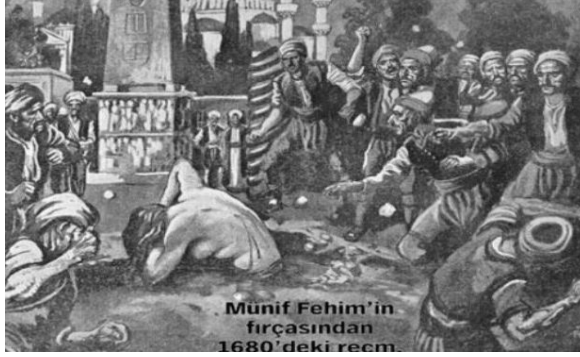
Taşa tutma, taşlayarak öldürme şeklinde açıklanan recim, uygulanış şekli ve sonucu bakımından ağır bir cezadır. Bu ceza İslam hukukunun en tartışmalı noktalarından biridir. Kuran’da bulunmayışı, Hz. Peygamber’in hadis ve uygulamalarına dayanması farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

“İslam hukukuna göre, zina yaptığı sabit olan kadın, eski İbrâni hukukundan geçen bir hükümlerle, taşlanırdı. Buna recim deniliyor.” (Ortaylı 2000: 78). İlber Ortaylı, Osmanlı tarihinde recim cezasının sadece bir kez uygulandığını ve hoş karşılanmadığı için sonrasında bu cezanın verilmediğini vurgular.

Recim cezasını gerektiren zina suçunun oluşması için; evli erkeğin kendisine helal olmayan ve olma ihtimali de bulunmayan hayatta bir kadınla, normal cinsi münasebette bulunması gerekir... Recim, suçlunun taşlanarak öldürülmesidir. Recmedilecek erkeğe ceza ayakta uygulanır. Suçlu bağlanmaz, yere gömülmez, tutulmaz ve bir şeye dayandırılmaz... Suçlu kadın olduğu takdirde, Ebu Hanife ve Şafii’ye göre vücudun görünmesini önlemek için göğsüne kadar toprağa gömülür. Bazı fakihler ise kadının toprağa gömülmeyeceği görüşündedirler. Suçun ikrarla sabit olduğu hallerde, kadına infaz anında kaçma imkânını vermek için, gömmeye karşı çıkanlar da vardır (Gökcen, 1989: 66-67).

Türk kültüründe söz konusu cezanın varlığı tartışılırken Ömer Menekşe “Osmanlı’da Zina Cezası Olarak Recim” adlı makalesinde Osmanlı’da bilinen

tek kadın recminin belgesini açıklar. Çalışmada 1680’de Yahudi bir erkekle zina ederken basılan Müslüman bir kadından söz edilir. Kadına recim cezasının uygulandığı açıklanır (Menekşe, 2003: 7-18).

Resim 1: Recmin Uygulanmasına Dair Bir Örnek (www.listelist.com)

Bu çalışmanın amacı recmin hukuki boyutunu tartışmak değil, Anadolu masallarında cinsel suçlara uygulanan cezaların ve recmin gerekçesini tespit etmektir. Çalışmamızda Türk toplumunda zina suçu ve zinaya verilen cezaların masallara yansımaları ele alınacaktır.

2. Türk Toplumunda Zina Suçu ve Zina Cezasının Masallara Yansımaları

Tarihte uzun süre ayakta kalmış ve varlığını halen devam ettiren Türk kültürü, bu gücünü sağlam bir hukuk mekanizmasına borçludur. Kendisini oluşturan bireyleri kuvvetli bir hukuk sistemiyle geleceğe hazırlayan Türk toplumu, bu sistemini halk edebiyatı ürünlerine de yansıtmıştır. Özellikle kültürel bellek mekânı olan masallar devrin isteklerine uygun insan yetiştirmede ceza mekanizmasının önemini vurgulamaktadır.

Sadri Maksudi Arsal “Türk Tarihi ve Hukuk” adlı çalışmasında, Türk kültüründe geleneksel cezalara değinir ve suçun toplumsal bir olgu olduğunu açıklar. Söz konusu çalışmada yazar Türk devletlerinde *isyan*, *vatana ihanet*, *katil*, *başkasının zevcesiyle gayri meşru münasebet*, *bağlı atı çalma* suçlarının ölüm cezası doğurduğunu; *bağımsız atı çalmak*, *diğer malları çalmak*, *kavgada yaralamak*, *insan uzuvlarından birine zarar vermek* suçların ise mali tazminat gerektirdiğini ifade eder (Arsal, 2014: 280-281).

Eski Türk ceza sisteminde, en geniş anlamıyla anayasa kabul edilen töre ile açıklanan kanun ve sosyal normlar yer almaktadır.

“Eski Türklerin kendine mahsus bir hukuk nizamı, bir inanç sistemi ve sanatı vardı. Türk teamül hukukuna töre adı verilir. Hususi hukuk hükümlerinin olduğu kadar amme hukuku esaslarını da ihtiva eden töreye göre kadına hürmet edilirdi. Aile müessesesi kutsaldı. Zinanın cezası idamdı, hırsızlık yasaktı, barış zamanı silah çekmek şiddetle men edilmişti. Bundan dolayı katl, cinayet gibi suçlar çok nadirdi. İnsana sırf insan olduğu için saygı göstermek törenin genel hükümlerindedir.” (Dikici, 2005: 146).

Töreye, ahlaka ve yasalara aykırı davranışın suç ile karşılanması ceza sisteminin doğmasına neden olmuştur. Ceza, *“Arapça bir sözcük olup iyi veya kötü anlamlarına gelir, ödül yerine de kullanılır. Türkçede yalnız kötülüklerle karşılık verme anlamını taşır. Latince de ceza sözcüğüne karşılık olan ‘poena’ kelimesi, azap, ıstırap, elem ve vicdan azabını karşılar.”* (Arık, 1995: 5).

Geçmiş çok eskilere dayanan suç sözcüğü ile ilgili olarak başta lügatler olmak üzere birçok araştırmacı değişik tarifler yapmıştır. Etimolojik kökeni XI. yüzyıla belki de daha ileriye götürülebilecek olan bu kavramın eski çağlarda şu anki anlamından farklı olarak *“yoldan ve yönden sapma”* anlamına geldiği anlaşılmaktadır.

Türk dilinin yazılı kaynaklarında, suç ile ilgili kayda Kaşgarlı Mahmud’un *“Divan-ı Lügat’üt Türk”* adlı eserinde rastlanır. Kaşgarlı Mahmud, *Divan-ı Lügat’üt Türk*’te suç kelimesinin *“bir şeyin sapmasını”* bildirdiğini ifade etmekte ve bunlarla ilgili kimi örnekler vermektedir (Kaşgarlı Mahmud, C. I, 1998: 321).

En eski Türkçe metinlerde *“yazuk”* yani *“yazık”* sözcüğü de suç için kullanılmıştır. XI. yüzyılda Yusuf Has Hacip’in kaleme aldığı *Kutadgu Bilig*’de suç ve günahın karşılığı olarak *“yazuk”* kelimesi zikredilmiş ve kullanılmıştır. Suçlu ve günahkârlara da *“yazukluğ”* yani *“yazıklı”* denilmiş, suç işleme de *“yazuk kılma”* sözcük öbeği ile karşılanmıştır (Yusuf Has Hacip, C. I, 1999: 83).

Ceza sistemine ilişkin kurallar devlet tarafından konur ve tespit edilir. Toplum içinde diğer insanların ya da grupların ceza verme yetkisi yoktur. Herkesin aynı cezaya müstahak olduğu ceza kurallarının eşitliğiyle ilgilidir. Keyfi ya da kişiye göre değişen uygulama olmamalıdır.

Ceza sistemi kamu düzenini sağlamaya dönük olarak yürütülür ve toplumu koruyan sosyal bir disiplindir. Bu bağlamda eski Türk kültüründe zina eden bireylerin öldürülmesi toplumsal yapıyı korumaya yönelik bir uygulamadır.

“İslâm hukukunda zina, diğer suçlardan farklı olarak şikâyete bağlı değildir, kovuşturması re’sen yapılır. Suça bir ceza uygulanabilmesi için hukuki sürecin

takibi, suçun varlığının kesin olarak belirlenmesi, tarafların eylemi gerçekleştirdiğine dair hâkimin kesin kanaatinin oluşması gerekir. Suçun tespitinde genel ispat vasıtaları arasında yer alan şahitlik, kişinin kabul etmesi (ikrar/itirafı) ile karineler bulunmakla birlikte, zina suçuna özel olarak eşin zina ithamı da yer almaktadır.” (Yiğitoğlu-Habergetiren, 2016: 276).

Türk Ceza Kanunu’nda ise 1926 yılında suç olarak tanımlanan zina, Anayasa Mahkemesi’nin ilk olarak 1996 yılında verdiği iptal kararı ile suç olmaktan çıkarılmıştır. Türk Ceza Kanunu’nun son halinde (12 Ekim 2014) de 227. maddeyle zina yasalarda suç olmaktan çıkartılmıştır.

Kültürel bellek mekânı olan masalarda zina suçu sonrası çeşitli türden cezalara rastlanır. Bu cezalardan en yaygını suçluların öldürülmesidir. Örneğin; *Şah Meran’ın Yüzüğü*, *Sihirli Yüzük* masallarında fakir bir çocuk, öldürülmek üzere olan bir yılanı kurtarır. Kendi ekmeğinden keserek yılanı büyütür. Yılan, evine dönmek ister. Çocuk yılanı evine götürür, yılanın babası çocuğa sihirli bir yüzük hediye eder. Bu yüzük sayesinde padişahın kızı ile evlenir. Padişahın kızı yeni evine gelirken bir sandığın içinde sevgilisi olan Arabı da getirir. Arap ile kız, çocuktan yüzüğü çalarlar. Kurtardığı hayvanların yardımı ile çocuk yüzüğü onlardan tekrar alır. Çocuk yüzüğü alınca padişahı konağa götürür, kızı ile Arabı aynı yatakta gören padişah, ikisinin de kafasını keser (Türkeş Günay, 2011: 336; Şimşek, 2001: 29).

Söz konusu masalarda ölüm cezası ihanet/aldatma ile ilgidir. Aile içi ilişkilerde en sarsıcı olan ihanettir. İhanet eden, ister erkek olsun ister bayan, aile birliğine büyük darbeyi vurur. Bu darbe toplumun çekirdeği olan ailede deprem etkisi yaratır. Bundan dolayı eşine ihanet eden masal kahramanının kafası kesilir. Tür kültüründe yuva ve onun etrafında oluşan kavramlar kutsal sayılır.

“Türklerin cinsî ahlâkları da yüksekti. Yuva, aile ve evdeki muhterem sayılırdı. Evli bir kadına taarruzun cezası idamdı. Kadın hürdü. Kocasını uzak yolculuğa gitmişse bile olsa eve gelen yabancı erkeği konuklardı. Kendisine saygı gözü ile bakıldığı için bundan bir kötülük de doğmazdı. Anadolu Yörüklerinde ve Türkmenlerinde, Türkistan göçebelinde de bu adet hâlâ vardır.” (Atsız, 1997: 75-76).

Tembel Ahmet masasında Ahmet adlı masal kahramanı balığın karnında bulunduğu sihirli tas ile olağanüstü özelliklere kavuşur. Tasın içindeki suya altına çevirme özelliği vardır. Tembel Ahmet sarayın önünden su içerken tasın kerametini padişahın kız görür. Bu tası kendisine satmasını ister. Tembel Ahmet satamayacağını bir ... karşılığında verebileceğini söyler. Kız bundan sonra kendinden isteneni yapar. Padişah kızının düğünü olur, fakat kızın dul olduğu anlaşılınca kız babasının

evine gönderilir. Arkasından da ceza olarak denize atılır (Alptekin, 2002: 339). Masalda kız gayri ahlaki bir davranış sonrası suya atılır. Tas için Tembel Ahmet ile birlikte olur ve saflığını kaybeder.

Bu cezada suyun arındırıcı/temizleyici yönüne dikkat çekilir. Anne rahminde küçük bir dünya içerisinde yaşayan insanoglunun ilk saflığa dönüşü sağlanır. Su, dönüşme ve dönüştürme özelliğine sahip bir sıvıdır. Maddenin en saf şeklini yansıtan su, düşük sıcaklıkta buza; yüksek sıcaklıkta ise buhara dönüşür. Suyun fiziksel özelliklerine bağlı olarak maddenin katı-sıvı ve gaz haline dönüşebilmesi, dünyayı anlamlandırma çabasındaki insanın düşünce yapısını da şekillendirmiştir. Adı geçen masalda suya atılarak cezalandırma bu şekillendirmenin bir sonucudur.

Suyu Altın Eden Tas masalında da aynı motif vardır. Padişahın kızı altın tasa sahip olmak için fakir adam ile yatar ve ondan hamile kalır. Padişah kızını idam ettirmeye karar verir (Sakaoğlu, 2002: 288). Suya atılma ve idam cezası, Türk toplumunda bekârete yüklenen anlam ile ilgilidir. “*Türk toplumu ataerkil olduğu gibi aynı zamanda baba-soyludur. Yani doğan çocuklar babanın soyuna aittir ve soy erkek çocukla devam eder. Bu nedenle doğan çocukların babasının kim olduğu bilinmelidir.*” (Oğuz, 2012: 109). Bekâret uygulamasının en önemli nedeni soyun sürme güvencesini vermesidir. Babası bilinmeyen çocuklara uygulanan gelenekler ve babasız çocuklara yönelik hakaret amaçlı ifadeler bu bağlamda değerlendirilebilir.

Şah İsmail masalında Şah İsmail’in babası, oğlunun evleneceği kızları olmak ister ve Şah İsmail’in gözlerini oydurup onu bir kuyuya attırır. Kuyudan kurtulan Şah İsmail, babasını öldürmeye kıyamaz. Elindeki satırla Arap’ı öldürmeyi planlayan babası Arabı yenemez. Arap da satırı alarak Şah İsmail’in babasını öldürür. Şah İsmail Arap’a “*Ben babama elimi vuramam o benim atamdır. Sen babamın elinden satır al, babamı öldür.*” der. Arap da padişahın elinden satırı kapıldığı gibi padişahı öldürür (Türkeş Günay, 2011: 161). Satır cezası ile infazın gerçekleştiği masalda sanık hain bir babadır. Hain baba, gelin adaylarına karşı cinsel arzuların beslemenin cezasını öder. Aile içi cinsel eylemler, ensest ilişki olarak tanımlanır. Aile içi ya da akrabalar arası ilişkilerden yararlanılarak gerçekleştirilen, bir tarafın açık istismarına dayanan cinsel ilişki ensesti kendi bağlamının ötesinde de bir suç durumuna getirmektedir. Çünkü bu durumda ortaya çıkan cinsel istismar durumudur. Bu bağlamda hain babaya satır cezasının uygulanması suça sebep olan davranış ile ilgilidir.

Üzerinde çözümleme yapılan masalarda zina cezası çoğu zaman ölümdür. Bu suçun niteliği ile ilgilidir. Zina sadece bireyleri ilgilendiren bir suç değildir,

o toplum hayatını derinden etkileyen, aile birliğini yok eden ve sosyal hayatta çürümeye neden olan büyük bir ahlaki çöküştür.

2.1. Anadolu Masallarında Recim Cezası Uygulamaları

Varlığını uzun süre devam ettiren toplumlar, aile yapılarının sağlam olması sayesinde geleceğe kalır. Aileyi oluşturan bireylerin birbirlerine karşı sadakat ve bağlılıkları o ailede dünyaya gelen çocukların gelecek garantisidir. Bahse konu alan sadakat ve bağlılık ortadan kalktığı zaman ailedeki çatışmalar çocuğa da yansır ve onun kişilik gelişimini doğrudan etkiler.

Bütün toplumlarda hukuk sisteminin temelini can, mal ve ırzın korunması oluşturur. İnsanlar bu haklara karşı aykırı eylem sergilediklerinde de cezalandırılır. Bireyler bazı suçlardan sonra kanunların kendisine uygulayacağı cezalardan çok toplumun kendilerine takınacağı tavırdan korkar olur. Bu bağlamda ahlaka aykırı fillere verilen cezalar, diğer cezalara göre daha ağır ve süreli olur. Recim cezasında yer alan uygulamalar bu gerçeği destekler niteliktedir.

Zina yapan evli erkek ve kadına uygulanan taşlayarak öldürme cezası recimde suçlu kimse “Şehrin dışında bir meydana çıkarılır. Burada ölünceye kadar taşlanır. Eğer zina fiili, şahitlerle ispat edilmişse, devlet başkanı veya onun tayin ettiği kimse yahut da hâkim, suç failinin recim edilmesini emreder. Taşlamaya önce şahitler başlar, sonra hâkim, daha sonra da orada hazır bulunanlar devam eder.” (Çalışkan, 1994: 95).

Bu cezanın benzeri masallarda da görülür. “Masallarda yer alan cezalandırma motifi de namusunu yitiren kadının recim edilmesi, yani beline kadar gömülmesi ve taşlanarak öldürülmesidir.” (Helimoğlu Yavuz, 2013: 17). Örneğin; *Gelin İle Kayını* masalında kocası askere giden geline kayınbiraderi tarafından sarkıntılık edilir. Kendinden istenileni yapmayan geline iftira atılır ve kötü kadın olduğu herkese duyurulur. Bunun üzerine iftiraya uğrayan kadın bir yol ayırımına, gelenin gidenin yüzüne tükürmesi dileği ile beline kadar toprağa gömülür. Çünkü “O zamanda k... edenleri recim taşına dökerler, bir çakıla gömerler, tuzlu ekmek yedirirler, çırılçıplak ederler, hem de deriye sararlarmış.” (Alptekin, 2002: 341).

Aynı motif Asker Karısına *İftira* adlı masalda da yer alır. Kayınbiraderin uygunsuz teklifini kabul etmeyen kadın, kocasına şikâyet edilir. Kocasını bir mektup yollayarak eşini boşar. Askerin kardeşi boş kâğıdı alınca, o zamanın kanunda lanetleme varmış, bunu götürüp kazdığı bir kuyuya zina etti diye beline kadar gömür. Gelen giden bu kadına taş atar (Sakaoğlu, 2002: 463).

Masalların derin yapısı içerisinde verilmek istenen düşünce iftiraya maruz kalmanın zorluğu ile ilgilidir. Söz konu masalda recim cezası, recmin şartlarına aykırı bir şekilde uygulanır. İslam'da recim cezası uygulaması çeşitli şartlara ve niteliklere bağlanmıştır. Suçun ispatı için dört şahidin gerekliliği ve şahitlerin adil olmaları, zina işleyen kişileri bilfiil cinsi münasebet halindeyken görülmeleri, şahitlerin zina fiilinin işlendiği zaman ve yer konusunda ihtilafa düşmemeleri, şahadetin açıkça zina fiilini üzerine olması gerekliliği recim cezasının koşulları arasında yer alır (Çalışkan, 1994: 95).

Bu örneklerde masalın fiktif yapısı içinde iftiranın yıkıcı tarafına yönelik mesaj verilir. Bir kimseye asılsız suç, günah yahut kusur sayılan bir söz, davranış ya da nitelik isnat etmek, son derece kötü ve tahrip edici hadisedir. İftira insanlar arasındaki sevgi ve dostluk bağlarını zayıflatır, dayanışma gücünü ortadan kaldırır ve toplumsal güveni yok eder. Bir işin aslını araştırmadan karar vermek yanlıştır; iftiracılar çevremizde her zaman bulunur, mesajına vurgu yapılır.

Adı geçen masalarda Türk kültüründe askerlik ve onun etrafında oluşan değerler sistemine de gönderme yapılır. Askere giden birey kutsal bir görevi yerine getirmek için sevdiklerinden ayrılır.

“Türk halkı askerliği kutsal bir görev sayar. Askerlik çağına gelmiş delikanlının askere yolcu edinmesi, askerlik dönüşü karşılanması bir gelenektir. Türkiye’de askerliğini yapmamış insan yarım insan sayılır. Askerlik bir eğitim yuvası olarak görülür, insan hayatının bir dönüm noktası olarak kabul edilir.” (Artun, 2000: 41).

Padişahın Üç Kızı, Vezirin Üç Kızı ve Padişahın Oğlu, Üç Bacı, Gülükan ve Dilaremcengi masallarında hain ablalar küçük kız kardeşlerini kıskanırlar. Masalarda küçük kardeş padişah oğluluyla evlenir ve ondan hamile kalır. Doğum sırasında hain ablalar padişah oğlunun karısının altına kedi ve köpek yavrusu koyarak kıza iftira atarlar. Bunun üzerine padişah kadına ceza verir, kadını beline kadar gömdürür. Yedi yol ağzına gömülen kadına gelen geçen hem tükürür hem de onu kırbaçlar (Alptekin, 2002: 242-435, Şimşek, 2001: 212-214, Türkeş Günay, 2011: 345, Seyidoğlu, 2016: 99-103).

Bahse konu olan masalarda da görüldüğü üzere Türk kültüründe cinsel suç işleyen bireylerin cezası çok ağır olur. Bu durum en ilkel toplumdan en gelişmiş bir toplumda bir arada yaşamak için oluşturulan düzenin gereğidir. Söz konusu düzeni bozan ya da bozmaya yeltenen bireylere karşı ortaya konan suçun niteliğine göre birey ya da kamu vicdanını rahatlatacak şekilde bir yaptırımın uygulanması zorunluluk arz eder. Nesli korumak bir anlamda insan türünü korumak

anlamına gelir. Nesli bozmak anlamına gelen zina suçu da Türk kültüründe ve masallarda yasaklanmış, suçlular hakkında ağır cezalar uygulanmıştır. Bu cezalarla suçun önüne geçilmesi gayesi güdülmüştür.

SONUÇ

Kültürel bellek mekânı olan masallar, yaratıldıkları ve yaşatıldıkları toplumun değerlerini geçmiş ve gelecek düzleminde yansıtır. Gerçekle hayal edilenin bir arada bulunduğu bu anlatılarda toplumsal sorunlar masala dâhil olur. Bu sorunlardan biri olan zina ve onun etrafında uygulanan yaptırımlar, Anadolu masallarında sık olmasa da konu edinilen bir olgudur. Eski Türk kültüründe zina cezası için uygulan recim, üzerinde çözümleme yapılan masalarda yer alır. Bu durum yazılı hukuk ile sözlü hukukun benzerliği ile açıklanır. Masalarda bu ceza karşıt bir değer olan iftiradan sonra uygulanır. Recim uygulanan bireylerin tamamı kadındır. Bu durum Türk kültüründe kadına yüklenen misyon ile ilgilidir. Güzellik ve yiğitlik ile tanınan Türk kadınının bir diğer özelliği de ahlaki temizliğidir. İffet ve sadakat Türk kadınında bulunması gereken en önemli özelliklerdendir. Bir iftira sonrası recim cezasına çarptırılan masal kahramanları ölmez, iyiliksever bir kahraman tarafından kurtarılır ve topluma tekrar kazandırılır. Bu gerçeğin er ya da geç gün yüzüne çıkacağını yansıtmak ile ilgilidir. Masalların sonunda iftira atanlar ölümlerle cezalandırılır. Böylece her suçun bir cezası vardır, iletisine vurgu yapılır.

KAYNAKLAR

- ALPTEKİN, A. B. (2002). *Taşeli Masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ARIK, F. Ş. (1997). *Eski Türk Ceza Hukukuna Dair Notlar 1. Suçlar ve Cezalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- ARSAL, S. M. (2014). *Türk Tarihi ve Hukuk*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- ATSIZ, N. (1997). *Türk Ülküsü*. İstanbul: İrfan Yayıncılık.
- ÇALIŞKAN, İ. (1994). İslam Hukukunda Zina Suçunun Mahiyeti ve Cezası. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 33 S.1, s. 64-94.
- DİKİCİ, M. (2005). *Türklerde Devlet*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERTUN, E. (2000). Adana'da Asker Uğurlama, Karşılama Törenleri, Asker Ağrıları, Türküler, Şiirleri, Manileri. *Millî Folklor*, Yıl: 12, Sayı:47, s. 41-48.
- GÖKCEN, A. (1989). *Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- HELİMOĞLU YAVUZ, M. (2013). *Masallar ve Eğitimsel İşlevi*. İstanbul: Eğiten Kitap.
- KAŞGARLI M. *Divan-ü Lügat'it Türk* (çev. Besim Atalay). Ankara: TDK Yayınları.

Anadolu Masallarında Zina Cezası Olarak Recim

- MENEKŞE, Ö. (2003). Osmanlı'da Zina Cezası Olarak Recim. *Marife Dergisi*, Yıl:3, Sayı:2, s. 7-18.
- OĞUZ, Ö. (2012). Yazılı Hukuk ve Sözlü Hukuk Açısından Evlenme Pratikleri ve "Töre Cınayetleri". *Millî Folklor*, Yıl: 24, Sayı: 95, s. 103-113.
- ORTAYLI, İ. (2000). *Osmanlı Toplumunda Aile*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- SAKAOĞLU, S. (2002). *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- SEYİDOĞLU, B. (2016). *Erzurum Masalları*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- ŞİMŞEK, E. (2001). *Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tıp Araştırması I-II*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- TÜRKEŞ GÜNAY, U. (2011). *Elazığ Masalları ve Propp Metodu*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- YUSUF H. H. (1999). *Kutadgu Bilig* (çev. Reşit Rahmeti Arat). Ankara: TDK Yayınları.
- YİĞİTOĞLU, M.- HABERGETİREN Ö. F. (2016). Yahudilik ve İslam'da Zina Suçu ve Cezası. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, s. 217-297.